O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

Rektor G.Rixsiyeva

2021-yil“28” 08

O‘RGANILAYOTGAN MAMLAKAT TARIXI (MALAYZIYA)

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000	–	San’at va gumanitar soha
Ta’lim sohasi:	220000	–	Gumanitar fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60230100	–	Filologiya va tillarni o‘qitish (sharq tillari bo‘yicha)

Toshkent - 2021

	Leiden, 2001 6.В. М. Раков. История мировых цивилизаций. Пермь, 2018. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2016. 2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. 3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. 4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. 5. Melvin, Jess. The Army and the Indonesian Genocide: Mechanics of Mass Murder. 2018. 6. Vickers, Adrian. A History of Modern Indonesia. Cambridge University Press. 2005. 7. Bellwood, Peter, The Austronesians: Historical and Comparative Perspectives. 2006. /ISBN 0 731521 32 3/. 8. Durand, Frédéric, Francoise Cayrac-Blanchard, Stéphane Dovert. Indonésie - Un demi-siècle de construction nationale. L'Harmattan, 2000 **Axborot manbalari** 1. https://www.history.ru 2. https://www.infoplease.com 3. https://www.jstor.org 4. https://www.academia.edu
7.	O‘quv dasturi “Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil “26” 08 dagi “1” - sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil “28” 08 dagi “1” - sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas’ullar:** G.Ishanova - TDSHU, “Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi” kafedrasi o‘qituvchisi
9.	**Taqrizchilar:** S.B.Shodmonova - TDSHU, “Sharq mamlakatlari tarixi va antropologiyasi” kafedrasi dotsenti, tarix fanlari nomzodi D.J. Urakov – O‘zMU “Jahon tarixi” kafedrasi mudiri, tarix fanlari nomzodi, dotsent

tadqiq qilish va o'rganish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi;***

- Malayziya va boshqa mamlakatlarning tarixiy jarayonini tahlil qilish, mustaqil ishlash, Malayziya tarixiga oid masalalar bo'yicha ma'lumot izlash, Malayziya tarixini, uning tarixiy rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda batafsil tavsiflash, jahon tarixiy jarayoni kontekstida Malayziyaning tarixiy-huquqiy va rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish va tushuntirish, ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda, tarixiy rivojlanishning turli bosqichlarida Malayziya tarixini tahlil qilish, Malayziyadagi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va huquqiy tizimlarning tarixiy xilma-xilligini hisobga olgan holda siyosiy madaniyat va mentalitetning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish, Indoneziyaning tarixiy rivojlanishining turli bosqichlarida islom omili va uning turli xil ko'rinishlarini hisobga olgan holda tarixiy jarayonning asosiy yo'nalishlarini tushuntirish, Indoneziya tarixi bo'yicha ilmiy adabiyotlar va manbalardan, shuningdek ularda mavjud bo'lgan atamalardan foydalanish, Malayziya tarixining asosiy parametrlari va tendensiyalarini yoritish va tahlil qilish, Indoneziya tarixining ijtimoiy-siyosiy voqeliklarini tahlil qilish, ilmiy tadqiqot institutlari fondlari materiallaridan foydalanish va amaliyotda qo'llash ***malakalariga ega bo'lishi*** **kerak.**

4. VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

5. VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

6. VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlari hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1.Тюрин В.А. История Малайзия. Издательство "Наука", М., 1980.
2.Юго-Восточная Азия в мировой истории. М., 1977
3.Родригес. Новейшая история стран Азии и Африки. XX век. (1945-2000 г). Учебно-методическое пособие для вузов. Часть 2- 3. М., 2001 г.
4.Дрейкли, Стивен. История Индонезии. 2005, e-book.
5.B.W.Andaya, L.Y.Andaya. A History of Malaysia. Second Edition.

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
MT108	2020-2021 2021-2022	2-3	4-4	
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**	
Majburiy	O'zbek		4-4	
1.	**Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Malayziya)	120	120	240

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Malayziya) fanining nazariy va amaliy asoslari, Malayziya tarixini davrlashtirishning asosiy tamoyillari, janubi-sharqiy Osiyo hududida malaylarning paydo bo'lishi va ushbu mintaqada ilk davlatchilik paydo bo'lishidan boshlab muhim tarixiy davrni yoritishga oid bir qator masalalarni, janubi-sharqiy Osiyo hududidagi etno-madaniy jarayonlar, ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar, moddiy madaniyat xususiyatlarini o'rgatish hamda ularda xolisona ilmiy dunyo qarashni, ko'nikma va malaka hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifasi - malay xalqlari davlatchilik tarixining shakllanishi, rivojlanishi va malay etnosining paydo bo'lish bosqichlarini kuzatish; turli davr (qadim zamon, o'rta asr, yangi va eng yangi zamon) dagi malay jamiyatning rivojlanish tarixini o'rganishdan iborat. Ushbu fan hozirgi Malayziyadagi vaziyatni to'laroq tushunib olish uchun zarur va dolzarbdir. Malayziya siyosiy tarixining xususiyatlari va nozik jihatlari, an'analari va hozirgi hayotini bilish talabalar uchun zarur bo'lgan amaliy ahamiyatga egadir. Malayziya tarixinning barcha bosqichlaridagi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, madaniy, ma'naviy taraqqiyoti; mamlakatda qadimdan hozirgacha davlatchilik jarayonlari tarixi; xalqaro munosabatlarda tutgan o'rni va roli; xalqlarning madaniy rivojlanishi, o'ziga xos xususiyatlari va tarixiy bosqichlari; dunyo xalqlari madaniyatining o'zaro aloqalari va ta'siri; qadimdan hozirgi kungacha mintaqada shakllangan ijtimoiy-siyosiy ta'limotlar, iqtisodiy dunyo qarashlar; mamlakatdagi dinlar, diniy munosabatlar va ularning mazhab hamda oqimlari hamda ularni ijtimoiy-siyosiy hayotdagi o'rni va rolini aniqlash kabi masalalarni ochib berish.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)
II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

MODUL I. (Qadimgi va o'rta asrlar)

1-mavzu. O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Malayziya tarixi) faniga

	kirish Fanning maqsadi va vazifalari, o'tiladigan mavzularga tuzilmaviy mantiqiy chizma asosida tushuncha berish, Malayziya tarixini davrlashtirish masalalari, Malayziya tarixshunosligi, uning tarixiy rivojlanishidagi umumiy va o'ziga xos muammolari, Malayziya hududidagi qadimgi xalqlar. Malayziya hududida ilk paleolit davri. **2-mavzu. Malayziya tarixidagi qadimgi davlatlar** Dastlabki ko'chmanchi qabilalar va ularning Yevrosiyo etnik tarixidagi o'rni. Qadimgi turkar: etnik tarixining kelib chiqishi va asosiy bosqichlari. Ko'chmanchi qabilalarning paydo bo'lishi, antik davrning iqtisodiy tarixidagi yangi bosqichlari. Xalqlarning buyuk ko'chishlari. Yava oroli va Okeaniyada malay-indonez tillarining tarqalishi. Miloddan avvalgi I-ming yillik oxirida Malakka yarimorolida ko'chmanchi qabilalarining paydo bo'lishi. Qadimgi malakkaliklar haqidagi Xitoy va yunon manbalari. **3-mavzu. Sumatra orolida ilk davlatlar tashkil topishi.** Milodiy I ming yillik boshlarida Markaziy Sumatradan malayyalarning ajdodlari ko'chib kelishi. "Malay" etnonimining kelib chiqishi. Qadimgi malay xalqlarining shakllanishi va uning etnik tarixining asosiy bosqichlari. Malay-indonez qabilalari yashagan hududlar va ilk feodal Sityao, Gein, Gantoli kabl davlatlaming tashkil topishi. **4-mavzu. Malayziya hududiga islom dinining kirib kelishi. Samundra davlati tashqi aloqalari.** Janubl-Sharqiy Osiyo hududiga islomning kirib kelishi. Xalifa Usmon (r.a., 644-656) davridan boshlab arablarning Yava va Malakka hududlariga kirib kelishni boshlashi. Musulmonlarrung Sumatra orolining VII asr oxirida paydo bo'lgan savdo-tijorat gullab-yashnagan yirik buddaviylik davlati Shrivijaya davlati bilan aloqalardagi o' rni. XIII asrda Sumatraorolidagi yana bir boshqa davlat Samudraning Xitoy bilan diplomatik aloqalarida musulmon savdogarlarining o'rni. Venetsiyallik sayyoh Marko Polo hamda arab sayyohi ibn Battuta ekspeditsiyalari davrida Sumatra oroli. Mintaqadagi qabrtoshlarda islom dini nufuzining aks etishi. Islom dinining bu hududda tarqalishiga oid mahalliy va xorijiy manbalar tahlili. **5-mavzu. Mustamlaka tizimi o'rnatilgunigacha bo'lgan davrda Yava oroli va Malakka yarimorolidagi davlatlar (1300 - 1500-yillar).** Majapahit, Demak va Malakka davlatlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Mintaqada mavjud bo' lgan davlatlaming o'zaro savdo-iqtisodiy hamda siyosiy-harbiy aloqalari. Mintaqa davlatlari jamiyatlarining madaniy va siyosiy hayoti. O'zaro urushlarning tugashi va markazlashgan Majapahit davlatining tashkil topishi. Xitoyning Min imperiyasi bilan aloqalar. Malaka Sultonligi (malay. Kesultanan Melayu Melaka)-Malayziya va Indoneziyaning

	23. Malayziya sanoati va qishloq xo'jaligi. 24. Malayziya Respublikasida ta'lim tizimi 25. Malayziya Respublikasi ijtimoiy-siyosiy hayotida harbiylar omili. 26. Malayziya Pespublikasida ko'ppartiyaviylik tizimi va uning ijtimoiy-siyosiy hayotga ta'siri. 27. Malayziya Respublikasida sud-huquq tizimi. 28. Malayziya shaharlari va turizm salohiyati. 29. Malayziya Respublikasida ommaviy axborot vositalari. 30. Malay milliy bayramlari. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Talaba bilishi kerak: • O'rganilayotgan mamlakat tarixi (Malayziya tarixi) fanining maqsad va vazifalari, indonez tarixining asosiy bosqichlari, Malayziyaning dunyo madaniyatiga qo'shgan hissasi mazmuni, insoniyat madaniyati tarixi kontekstida malay xalqlarning san'ati, madaniyati va urf-odatlari, Malayziya tarixiga oid asosiy manbalarning umumiy mazmuni, XI-asrdan to hozirgi kungacha bo'lgan Malayziyaning tarixiy rivojlanish tendensiyalari, Malayziya tarixining turli bosqichlarida uning shakllanishiga ta'sir ko'rsatgan ichki va tashqi omillarning asosiy mazmuni, Malayziyada tarixan rivojlangan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va huquqiy tizimlarning o'ziga xos xususiyatlari, Malayziya tub aholisining siyosiy madaniyati xususiyatlari va ularning mentaliteti, Indoneziyada ijtimoiy va siyosiy institutlarning shakllanishi va faoliyatiga islomning ta'siri darajasi, Malayziya tarixining turli bosqichlarida uning asosiy parametrlari va yo'nalishlari, Indoneziya tarixi bilan bog'liq bo'lgan muhim atamalarning ma'nosi, tarixning muhim ijtimoiy-siyosiy voqeliklarining tarixiy kelib chiqishi va konteksti hamda ulardan ilmiy maqsadlarda foydalanish haqida **tasavvur va bilimga ega bo'lishi**; • talaba tarixiy ma'lumotlarni ilmiylik, tarixiylik, xolislik asosida o'rganishi, internet ma'lumotlarini, Malayziya tarixining asosiy bosqichlari va huquqiy mazmunini tahlil qilish, mustaqil ravishda Indoneziya tarixi bo'yicha adabiyot va manbalar bilan ishlash, Indoneziyaning tarixiy rivojlanishining har bir bosqichidagi asosiy rivojlanish tendentsiyalarini tushuntirish, ichki va tashqi omillarni hisobga olgan holda turk siyosiy madaniyatining xususiyatlarini tushuntirish, Indoneziyadagi ijtimoiy-siyosiy institutlarga islom omilining ta'sir o'tkazishi va uning darajasini tahlil qilish va aniqlash, Indoneziya tarixining turli bosqichlarida uning asosiy parametrlari va yo'nalishlarini oqilona tahlil qilish, ko'rsatilgan atamalardan, shu jumladan ilmiy munozaralarda foydalanish, tarixiy va madaniy voqeliklarni tahlil qilish, Indoneziya tarixiga oid manbalarni mustaqil

8. Malayziya ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda: inqilobiy harakatlar (1945-1960 yy.).
9. Mustaqil Malayziya. Demokratik tajriba (1950-1957).
10. Malayziya da demokratik boshqaruvning o'rnatilishi (1957-1965).
11. Malayziyada siyisiy-ijtimoiy vaziyat. (1965-1988).
12. 1980-90 yillarda Malayziya.
13. XX asr oxiri – XXI asr boshida Malayziya
14. Eng yangi davrda Malayziya

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Malayziya tarixiga oid adabiyotlar tahlili.
2. Janubi-Sharqiy Osiyo hududidagi qadimgi davlatlar (Yava, Maduro va bq.).
3. Malayziya mayda-mayda orol-davlatlar hukmronlik davrida.
4. G'arb ekspansiyasigacha bo'lgan davrda ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayot.
5. Portugaliya va Gollandiya kirib kelgan davrda mintadagi ijtimoiy-siyosiy ahvol.
6. Malayziya va uning qo'shni hududlar bilan munosabatlari.
7. Malayziyaning mustamlakaga aylanishi va uning tarixiy ahamiyati.
8. Sulton Mehmed II tomonidan Konstantinopolning bosib olinishi va uning tarixiy ahamiyati.
9. Malayziyaning Hindixitoydagi mamlakatni birlashtirishga qaratilgan yurishlari.
10. Malayziyaning tashqi diplomatik munosabatlari.
11. Malayziyaning davlat boshqaruv tizimi.
12. Malayziyada sud-huquq tizimi.
13. Malayziyada yer egaligi tizimi.
14. Malayziyada ta'lim tizimi.
15. Malayziyada harbiy boshqaruv tizimi.
16. Malayziyada VOC faoliyati.
17. Malayziyada islohotchilik harakatlari.
18. Malayziyada milliy o'zlikni anglash va yagona Indoneziya g'oyasi.
19. Malayziyaning G'arb davlatlari mustamlakasiga aylanishi.
20. Malayziya mafkuraviy hayotida dinlarning, jumladan islomning o'rni.
21. Xristian missionerlarining kirib kelishi va ularning faoliyati.
22. Malayziyaning xalqaro o'rni va nufuzi.

g'arbiy qismidagi musulmon davlati, 1400-1511 yillarda mavjud bo'lgan. 1414 yilda Malakka hukmdori Parameswara, Iskandar nomi bilan tanilgan

6-mavzu. Yevropaliklarning Malayziyaga kirib kelishi (1509-1620)

XVI asrdan boshlab yevropaliklarning mintaqa hududiga ko'plab kirib kelishi. Portugaliya va gollandiya savdogarlari. Yevropaga ziravor savdosi monopoliyasi uchun kurash. 1497-yilda Vasko de Gama ekspeditsiyasining Malayziya uchun natijalari. Sulton Mahmud Shoh davri (1488-1528). Malakka sultonligining Portugaliya nazorati ostiga o'tishi. Fransis Xaviyer boshchiligidagi missionerlarning Sharqiy idoneziyadagi faoliyati: xristianlikdagi katolik oqimining tarqalishi. VOC [Vereenigde Oost-Jndische Compagnie] - Birlashgan Sharqiy Hindiston kompaniyasining tuzilishi va uning Malayziyadagi mustamlakachilik tuzumini mustahkamlash va ushlab turishdagi ahamiyati hamda faoliyati. Malayziyada inglizlarning faollashuvi - Frensis Dreyk.

7-mavzu. Malayziyada yangi davlatlarning paydo bo'lish davri (1500-1650).

Malakka sultonligining Portugaliya tomonidan zabt etilishi. Kolonistik tuzumga qarshi kurash. Aseh davlati bilan bo'lgan urushlar. Sulton Iskandar Muda (1607-1636) davrida Aseh davlatining qisqa muddatga harbiy jihatdan kuchayishi va inqirozi. G'arbiy Yavada Banten, Markaziy Yavada Mataram, hamda Sharqiy Yavada Surabaya davlatlarining vujudga kelishi. Demak sultonligining regiondagi mavqei. Demak sultoni Sunan Gunungjatining portugallarning istilochilik harakatiga qarshi faoliyati. Islom faktori. XVI asrning ikkinchi yarmida hozirgi Surakarta va Yogyakarta hududlarida Pajang va Mataram qirolliklarining paydo bo'lishi. Surabaya qirolligi. Sulton Krapyakning o'g'li sulton Agung hukmronligi davrida (1613-1646) Mataram qirolligi. 1641-yilda uning Sulton Abdulloh Muhammad Mavlono Mataroniy unvonini Makkadan qabul qilib olishi.

8-mavzu. Malayziyada savodxonlik, din va madaniy meros.

Mintaqa hududida turli tillarda so'zlashuvchi xalqlar tomonidan yaratilgan rangbarang madaniy markazlar va moddiy meros. *'Sejarah Melayu'* "Mayal tarixi" asarida keltirilgan madaniy standartlar. Hamza Pansuri va Syamsuddin Pasaining ijodiy ishlari: "Sharab al-ashiqiyn", "Asrar al-arifiyn", "Nur ad-daqa'iq". Indoneziya arxipelagida madaniy rivojlanish jarayonida Islom faktori: "*Hikayat Iskandar Dhulkarnain*", "*Hikayat Amir Hamzah*". Hind sivilizatsiyasi va buddaviylik dini ta'siri: "Hikayat Sri Rama", "Hikayat Pandawa Jaya". *Wayang kulit*. Sultonliklarning tarixiy xronikalarining tuzib borilishi. Indoneziya xalqlari tilida mustamlakachi davlatlarning ta'siri. Xorijiy tarixshunoslikda malay-indonez xalqlarining shakllanishi muammolari.

9-mavzu. Gegemonlik uchun kurash. (1630-1800).

XVII asrdan e'tiboran gollandlar dengiz savdosida ustunlik qila boshladilar. 1641-yilda Portugaliya Malakkasi to'liq VOC qo'liga o'tdi. Niderland mustamlakalarida general-gubernatorlik tashkil etildi. Ziravor yetishtirishga moslashtirilgan hududlarning ko'payishi. Hituese Muslim Kakiali rahbarligida VOC boshqaruviga qarshi qaratilgan uyushma tuzildi. 1650-yilda qirol Mandar Syahga qarshi davlat to'ntarishi. Sultonlik va qirolliklar o'rtasidagi o'zaro hudud va savdoda ustunlik uchun kurashlar. Mintaqa hududida ispan-portugallar, gollandlar hamda inglizlar o'rtasida raqobatning kuchayishi. VOC o'z oldiga Maluku va Yava orolini to'liq egallash maqsadini qo'ygan. Majahit davlatida Islom omili. Bali davlati.

10-mavzu. Yavadagi ijtimoiy-siyosiy vaziyat (1640-1682).

Mataram va Banten davlatlari. Sulton Susuhunan Amangkurat (1646-1677) davrida Mataram imperiyasiga asos solindi. Sulton mamlakatni iqtisodi, siyosiy va harbiy jihatdan rivojlantirishga qaratilgan islohotlar o'tkazgan, ammo yetarli bazaviy asos bo'lmaganligi sababli, ularning hammasi muvaffaqiyatsizlikka uchragan. Butun XVII asr davomida Mataram davlati hudud jihatdan torayib bordi, jumladan, butun Kalimantan to'liq mustaqillikka chiqib oldi. 1676-yilda valiaxd shahzodaning harbiy isyoni sodir bo'ldi. Malakka sultonligi Johor Malaylari tomonidan doimiy siquvga olib kelingan. 1677-yil fevralda VOC va Amangkurat II o'rtasida kelishuv shartnomasi imzolandi. Bantanliklar inglizlar, daniyaliklar va xitoyliklar yordamida Eron, Hindiston, Siam, Vetnam, Xitoy, Filippin va Yaponiya bilan savdo qilgan. Sulton Ageng mamlakatda dehqonchilikni rivolantirishga e'tibor qaratdi. Agrar va yer islohoti o'tkazdi. Naqshbandiya, Qodiriya va Shattariya tariqatlarining yoyilishi. Shayx Yusuf Makasar (1626-1699).

11-mavzu. Yava, Madura hamda VOC munosabatlari (1680-1745).

VOC va soliq tizimidagi muammolar. 1682-yilda VOC askarlarining mahalliy yavalik ayollarga tajovuzi, shuningdek, ham yevropalik, ham indoneziyalik askarlarning opiy qabul qilishi haqida ma'lumotlar ma'lum bo'ldi. 1684-yilda VOC qo'shinlariga Banten qirolligi askarlari tomonidan hujum uyushtirildi va uning natijasida 39 nafardan 20 nafar yevropalik askarlar o'ldirildi. Gollandiyaliklar orasida islom va uning nufuzidan qo'rqish kuchli edi [islomofobiya]. Indoneziyaning Jepara, Semarang, Surabaya, Rembang, Demak va Tegal qismlarida 869 nafar Yevropa qo'shinlari joylashtirildi. Birinchi Yava vorislik urushi. 1708-yilda Amangkurat III va nihoyat VOC bilan muzokara olib borishga rozilik bildirdi. Biroq XVII asr oxiri – XVIII asr boshlarida VOC moliyaviy inqirozni boshidan kechirayotgan edi. Natijada mustamlaka hududidan olinadigan daromadlarni ko'paytirish siyosatini olib bordi. Bu o'z-o'zidan norozilik va qarshilik harakatining kuchayib borishiga olib keldi. Islom faktori kuchayib bordi.

koalitsiyasi yana 14 ta partiyani o'z ichiga olishi. 2003 yilda Abdulla Ahmad Badaviy Malayziya Bosh vaziri bo'lib tayinlanishi, 2009 yilda o'z vakolatlarini Najib Tun Razzoqqa topshirishi. 2018 yil 9-mayda bo'lib o'tgan saylovda Mahathir yana bosh vazir bo'lishi.

15-mavzu. Eng yangi davrda Malayziya.

Ta'lim tizimi muvaffaqiyatlari. Sanoatning eng yangi tarmoqlarida rivojlanish tempi. Xalqaro aloqalarda – iqtisodiy, siyosiy va mudofaaviy yo'nalishlar. Xalqaro tashkilotlar faoliyatida Indoneziyaning o'rni. Diniy konfessiyalar faoliyati. Madaniy hayotdagi o'zgarishlar. Zamonaviy arxitektura.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

MODUL I. (Qadimgi va o'rta asrlar)

1. Malayziyaning jahon tarixida tutgan o'rni.
2. Mil. av. I-ming yillik – XI asrlarda Janubi-Sharqiy Osiyodagi etnomadaniy jarayonlar.
3. Malayziya islomgacha bo'lgan davrda siyosiy bosh-boshdoqlik.
4. Malayziyaga Islom dinining kirib kelishi va tarqalishi.
5. Mustamlaka davridan oldingi Malayziya: o'zaro siyosiy kurashlar.
6. Yevropaliklarning Malayziyaga kirib kelishi.
7. Malayziyada yangi davlatlarning paydo bo'lishi.
8. XV asrning birinchi yarmida Malayziya davlatidagi ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayot.
9. Malayziyadagi davlatlardan biri bo'lgan Yava davlat boshqaruvi.
10. Malayziyaning Yava, Madura davlatlari va VOC aloqalari.
11. Yavada Portugal mustamlaka rejimining o'rnatilishi.
12. Malayziyaning siyosiy-ijtimoiy ahvoli (1792-1830).
13. Malayziyaning siyosiy-ijtimoiy ahvoli (1830-1900).
14. Malayziya ga qo'shni orollardagi ijtimoiy-siyosiy hayot.
15. Malayziyada yangi kolonial davr.

MODUL II. (Yangi va eng yangi davr)

1. XIX asr oxiri – XX asr boshida Malayziyaning siyosiy-iqtisodiy taraqqiyoti
2. Indoneziya va Malayziyada mustamlakachilik siyosatining kuchayishi
3. I jahon urushi (1914-1918) davrida Malayziya Mustamlakachilik tuzumining yemirilishi (1942-1950).
4. 1919-1939-yillarda Malayziya
5. II jahon urushi (1939-1945) davrida Malayziya.
6. Mustaqil Malayziya Respublikasi tashkil topishi.
7. Malayziya Respublikasi 1933 – 1945 yillarda..

partiyasini tuzdilar, bu partiya yangi shtatda hukmron partiyaga aylanishi. Bosh vazir Tunku Abdul Rahman davrida inglizlarni yuqori malakali davlat lavozimlarida malaylar almashtirish boshlanishi.

10-mavzu. Mustaqil Malayziya.

1963 yilda mustaqil davlat - Malayziya Federatsiyasi tuzilishi, uning tarkibiga malayziyaliklar yashaydigan Singapur, Sabah va Saravak ham kirishi. 1965 yilda Li Kuan Yu boshchiligidagi Singapur federatsiyadan ajralib chiqishi.

11-mavzu. Millatlararo to'qnashuvlar va davlatning yangi yo'nalishi.

1969 yilgi umumiy saylov kampaniyasining markazida til va ta'lim kabi nozik masalalar. Saylovlar natijasida g'alabalarga o'rganib qolgan hukmron Ittifoq partiyasi parlamentda yaqqol ustunlikni yo'qotishi (o'rindiqlarning 2/3 qismi), muxolifat partiyalari o'z g'alabalari sharafiga Kuala -Lumpurda miting o'tkazilishi.

12-mavzu. Malayziyada Milliy birlik vazirligining tashkil etilishi

Milliy birlik vazirligining tashkil etilishi shtat yo'nalishidagi o'zgarish belgisi. Rukunegaraning yangi mafkurasini ishlab chiqishi ("Davlat tamoyillari"). Hukumat uzoq muddatli islohotlar kursini boshlanishi, 1990 yilgacha jamiyatni qayta qurish, barcha millat vakillarini yig'ish va "yangi malayziyalik" ni yaratish. Bu maqsadga erishish yo'li Yangi iqtisodiy siyosat (NEP). 1974 yilda mamlakatning aksariyat siyosiy partiyalarini birlashtirgan Barisan milliy (Milliy front) koalitsiyasi tuzilishi.

13-mavzu. Malayziyada 80-yillardan mamlakatdagi vaziyat.

Sovuq urushning tugashi va uning Malayziya uchun oqibatlari. Kelgusida NEP siyosati "Perspektiv 2020" deb nomlanishi, unga ko'ra Malayziya 2020 yilgacha iqtisodiyoti rivojlangan mamlakatlar guruhiga kiritilishi. Yangi yondashuvning o'ziga xos xususiyati, elektron mahsulot ishlab chiqarishga ahamiyat markazining o'tkazilishi. Malayziya ekologik dasturlarni amalga oshirilishi. Hozirgi vaqtda mamlakat hukumati hali ham "yangi malayziyalik" ni yaratish yo'lida.

14-mavzu. Mahathir Mohamad boshchiligida Malayziya.

1981 yildan 2003 yilgacha Vazirlar Mahkamasiga Mahathir Mohamad boshchiligi. 1983 yilda uning hukmronligi davrida hukumat va hukmron sulola o'rtasida ziddiyat yuzaga kelishi va u murosa bilan yakunlanishi, unga ko'ra monarxning vakolatlari ma'lum qonunlarni qabul qilinishi. Mahathir hukmronligi davrida mamlakat sezilarli iqtisodiy muvaffaqiyatlarga erishishi. 1999 yilgi parlament saylovlarida u rahbarlik qilayotgan "Milliy front"

12-mavzu. Yava davlati va VOC munosabatlari (1745-1792).

Yava orolida gollandiyaliklar nufuzi ortib bordi. Ayni vaqtda VOC ham o'z mavqeini mustahkamlab borgan. Mahalliy aholi orasida qarshilik harakati ommaviy tus oldi. 1755-yilda Giyanti kelishuvi imzolanib, unga ko'ra, VOC Mangkubumini Sulton Hamengkubuvana I deb tan olib, Markaziy Yava orolining yarmining hukmdori deb e'lon qildi. *Angger-Ageng* (Buyuk Qonun kodeksi, 1771). Angger-Arubiru (Tinchlikni buzishga doir qonun, 1773). 1789-yilda Surakartadagi VOC rezidenti Andries Hartsink (1788-1790) mahalliy yava uslubida kiyingan kishilarning yashirin tungi majlisini fosh qiladi. 1790-yildagi harbiy harakatlar. Wulang Reh.

13-mavzu. Mustamlaka davlatning tashkil topishi: Malayziyada ijtimoiy-siyosiy ahvol (1792-1830).

XVIII asrning oxirgi o'nyilligida ikki Yava qirolligi – Surakarta va Yogyakarta juda katta muammolar qarshisida turar edi. Har ikki qirollik ham ichki ziddiyatlar girdobida edi. Boshqa tarafdan VOC niderlandlar qurshovida qolib tobora zaiflashib bormoqda edi, bu holat, ayniqsa, to'rtinchi ingliz urushi (1780-1784) davrida jiddiy ko'rinish oldi. Portugaliya mustamlaka tizimining zaiflashib borishi bilan Fransiyaning bu hududdagi qiziqishlari amaliy tus olib bora boshladi. "Mangkunegaran legioni". Yava urushi (1825-1830), Aseh urushi (1873-1874). Napoleonning Yevropadagi harbiy harakatlarining 1945-1990-yillarda Malayziya ta'siri. 1825-yilda Tegalreja yaqinida yangi yo'l qurilishi. 1827-yilda turli yuqumli kasalliklar – vabo, o'lat va ichburug' kabilar tarqalib, vaziyatni og'irlashtirdi. XIX asr ikkinchi yarmida 1945-1990-yillarda Malayziya mustaqillikni saqlab qolishga bo'lgan oxirgi imkoniyatini boy berdi.

XVIII asr oxirida Poxang, Kedah, Terengganu va Selangor sultonliklari Johor sultonligidan ajralib chiqishi. 1812 yilda Sulton Mahmud vafotidan keyin uning ikkala o'g'li ham taxtga da'vogarlik qila boshlashi. Bugislar va gollandlar kichiklarni, malaylar va inglizlar keksalarni qo'llab-quvvatlashi. 1819 yilda inglizlar to'ng'ich o'g'lini Singapur hukmdori qilinishi. Tez orada Singapur, savdoning rivojlanishi tufayli, Riau rivojlanishini ortda qoldilishi.

14-mavzu. Malayziyaning ijtimoiy-siyosiy vaziyati (1830-1900).

Malayziyaning to'liq mustamlaka tuzumi ostiga o'tishi. Mintaqaning daromad olish va mehnat kuchi manbaiga aylanib, kofe plantatsiyalari maydonlari kengayib, qahva yetishtirish muhim o'rin tuta bordi. Shuningdek, Pekalongan, Tegal, Jepara, Madiun, Pasuruan va Surabayada shakar yetishtirishga talab oshdi. Import hajmining oshishi bilan Amsterdam eng yirik tropik mahsulotlar, shakar va kofe bozori mavqeini egalladi. *Cultuurstelsel.* 1870-yil yer to'g'risidagi qonun. 1880-yillarda inqiroz sodir bo'ldi. Madaniy hayotda buddaviylik, islom va xristianlikning ta'siri o'sishi.

15-mavzu. Malayziyaga qo'shni orollar (1800-1910).

Tahminan 1910-yilga kelib, hozirgi Malayziya Respublikasi hududi to'liq gollandlar qo'l ostiga o'tib bo'lgan edi. Madura orollari. 1814-yilgi Britaniyaning Buleleng va Karangasem qirollari bilan urushi. Balida ichki hokimiyat uchun kurashlar. 1853-yilda Bulelengda qo'zg'olonlar. Golland general-gubernatori V.Rozbum [W.Rooseboom] (1898-1904) faoliyati. Sharqiy Timorda portugallar nazoratining saqlanib qolishi. Tomas Matulesia (shuningdek Pattimura nomi bilan ham ma'lum, 1783-1817) yetakchiligidagi Saparuadagi isyonlar. Kalimantan orolida Jeyms Bruk [James Brooke] (1803-1863) rahbarligidagi ingliz intervensiyasi. 1906-yilda Gollandiyaga qarshi qaratilgan qarshilik harakati yakuniga yetdi.

MODUL II. (Yangi va eng yangi davr)

1-mavzu. Malayziya (1900-1942). Yangi kolonial davr.

"Max Havelaar" (1860) asarida golland mustamlaka tuzumining tasvirlanishi. "Liberal" davr – 1870 – 1900-yillar. 1899-yilda huquqshunos S.T. van Deventerning "de Gids" jurnalida nashr etilgan "Een eereschuld" (*"A debt of Honour"*) deb nomlangan maqolasining mazmuni. Aleksandr V.F. Idenburg faoliyati. Temiryo'llar liniyasining qurilishi va ularning mustamlakalardan mahsulot va boyliklarni olib chiqib ketishdagi ahamiyati. Aholining etnik tarkibidagi o'zgarishlar. Demografik holat. Migratsiya. OSVIA va STOVIA. Van Heutz [van Heutsz]ning gubernatorlik davri (1904-1908) – ta'lim islohoti. Koloniyalar bo'yicha vazirlik faoliyati.

2-mavzu. Malayziayada milliy tiklanishga qaratilgan ilk qadamlar (1900-1927).

1826 yilda qit'ada birinchi ingliz mustamlakachilik davlati bo'g'ozlar aholi punktlari edi. Singapur, Malaka, Penang va Vellesli provinsiyasini o'z ichiga olishi. 1896 yilda Perak, Selangor, Negri-Sembilan va Paxang birlashib, federatsiya tuzilishi

3-mavzu. Malayziyada mustamlaka rejimi: repressiya va iqtisodiy inqiroz (1927-1942)

XX-asrning birinchi yarmida Britaniya Malayziyaning gullab-yashnashi qalay qazib olish va kauchuk ishlab chiqarishga asoslanishi. Britaniyalik sarmoyadorlar istiqbolli koloniyaga katta mablag ajratishi. Ishchi kuchi tanqisligi Xitoy va Hindistondan kelgan muhojirlar oqimi bilan qoplanishi.

4-mavzu. Mustamlakachilik tuzumining yemirilishi (1942-1950).

Uch yarim yillik Yaponiya okkupatsiya davri. Golland va ingliz tilining ta'qiqlanishi. Islom va arab tiliga munosabat. Mohammad Dovud Boroiy [Mohammed Daud Beureu'eh (1899-1987)] rahbarligidagi PUSA (Persatuan Ulama-ulama Seluruh Aceh, Barcha Aseh ulamolari uyushmasi) faoliyati. Okkupatsiya rejimiga qarshi harakatlar.

5-mavzu. Malayziyada inqilobiy harakatlar va ularning oqibatlari (1945-1950).

Yapon qo'shinlarining Malakka yarim oroliga bostirib kirishi 1941 yil 8 - dekabrda bo'lib o'tishi va 1942 yil fevralda ular butun hududni, shu jumladan Singapurni egallab olishi.

Yaponiya taslim bo'lgach, inglizlar Malayziyaga qaytishi, Malaylar ittifoqini tuzish rejasini taklif qilishi. Urush yillarida ishlab chiqilgan loyiha hokimiyatning turli etnik guruhlarga bo'lgan munosabatini tartibga solinishi.

6-mavzu. Mustaqil Malayziya Respublikasining tashkil topishi.

1946 yil mart oyida Birlashgan Malay Milliy Tashkiloti (UMNO) - butun mamlakat bo'ylab faoliyat yuritgan va Malay jamiyatining manfaatlarini ifoda etgan birinchi malay siyosiy birlashmasi tuzilshii. Malaylar ittifoqi hayotga yaroqsiz bo'lib chiqishi va 1948 yil 1 fevralda uning o'rnini Malay Federatsiyasi egallashi.

7-mavzu. Malayziyada mustaqillikni mustahkamlash uchun kurash.

1948 yil iyulda ingliz mustamlaka hukumatiga qarshi qurolli kurash boshlanishi, uni asosan xitoylik ozchilik qo'llab-quvvatlashi. Britaniya hukumati mamlakatda favqulodda holat e'lon qilinishi. Malayziya hukumati xitoylarni "yangi qishloqlar" deb nomlangan joyga ko'chirishga qaror qilinishi. 1949 yilda Britaniya hukumati mustaqil Malay davlati tuzilishini e'lon qilishi. 1957 yilda Malayziyaning Mustaqillik Deklaratsiyasi imzolanishi.

8-mavzu. Malayziya Respublikasi 1950-60 yillarda.

Ikkinchi Jahon urushi arafasida Malayziyadagi ichki siyosiy inqiroz. Malayziya hukumatining agrar siyosati. Qishloqda kapitalizmning rivojlanishi. Davlat sektorini kuchaytirish. 1950-yillarda mamlakatda vaziyat barqarorlashi, favqulodda holat faqat 1960 yilda bekor qilinishi. 1960 yilda "Ichki xavfsizlik to'g'risida" gi qonun qabul qilinishi.

1952 yildagi mahalliy saylovlarning o'ziga xos xususiyati ikkita milliy siyosiy partiyaning - Birlashgan Malay milliy tashkiloti va Xitoy Malayya assotsiatsiyasining (CAM) muvaffaqiyatli o'zaro ta'siri. Hindiston Malayya Kongressi (ICM) ularga qo'shilishi bilan bu uchta siyosiy partiya yagona shtat partiyasini tuzdilar, bu partiya yangi shtatda hukmron partiyaga aylanishi. Bosh vazir Tunku Abdul Rahman davrida inglizlarni yuqori malakali davlat lavozimlarida malaylar almashtirish boshlanishi.

9-mavzu. Malayziya ikkinchi jahon urushidan keyingi siyosiy ahvol

1952 yildagi mahalliy saylovlarning o'ziga xos xususiyati ikkita milliy siyosiy partiyaning - Birlashgan Malay milliy tashkiloti va Xitoy Malayya assotsiatsiyasining (CAM) muvaffaqiyatli o'zaro ta'siri. Hindiston Malayya Kongressi (ICM) ularga qo'shilishi bilan bu uchta siyosiy partiya yagona shtat